

Lisa

Järva Vallavolikogu

xx.xx.2023

määrusele nr

Järva valla eelarvestrateegia aastateks 2024-2027

Eelarvestrateegia koostatakse arengukavas sätestatud eesmärkide saavutamiseks, et planeerida kavandatavate tegevuste finantseerimist. Eelarvestrateegia peaeesmärk on tagada stabiilne ja jätkusuutlik eelarvepoliitika, mis võimaldab ellu viia Järva valla arengukavas toodud valdkondade eesmärgid. Arengukava koos eelarvestrateegiaga on aluseks valla eelarve koostamisel, kohustuste võtmisel ja investeeringuprojektide kavandamisel ning investeeringuteks toetuste taotlemisel.

Eelarvestrateegia koostamine on kohalikele omavalitsustele (edaspidi KOV) kohustuslik alates 2012. aastast.

Eelarvestrateegia tuleb koostada vähemalt nelja eelseisva eelarveaasta kohta¹.

Eelarvestrateegiat uuendatakse igal aastal täpsustades eelseisva aasta kavasid ning täiendades aastase prognoosi võrra. Seega kohandatakse valla keskpika ajavahemiku plaane vastavalt muutustele majanduskeskkonnas ning valla arengueesmärkides.

Järva valla eelarvestrateegia on koostatud vastavalt kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduse (KOFs)² § 20 nõuetele.

Vastavalt KOFs § 20 lõikele 3 tuleb esitada kohaliku omavalitsuse üksuse majandusliku olukorra analüüs ja prognoos eelarvestrateegia perioodiks, samuti eelarvestrateegia vastuvõtmisele eelnenud aasta tegelikud, jooksva aasta eeldatavad ja eelarvestrateegia perioodiks prognoositavad põhitegevuse kulud, olulisemad tegevused investeeringute osas, investeeringute kogumaksumuse prognoos ja võimalikud finantseerimisallikad, eeldatav finantseerimistegevuse maht ja likviidsete varade muutus, informatsioon eelarvestrateegia perioodiks kavandatavatest kohalike maksude ja maamaksumäära muudatustest.

Eelarvestrateegia kohustuslikuks osaks on rahandusministri määrusega kinnitatud vormidel³ eelarveandmed strateegia perioodi kohta. Nimetatud tabelid tuleb esitada Rahandusministeeriumile hiljemalt 30. oktooberiks (KOFs § 30 lõige 3).

Kohaliku omavalitsuse korralduse seaduse § 37¹ sätestab, et arengukava osa või sellega seotud iseseisev dokument on eelarvestrateegia, mille nõuded on määratud kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seaduses (KOFs). Järva valla 27.08.2020 määruse nr 16 "Arengukava ja eelarvestrateegia koostamise, menetlemise ja muutmise kord" § 1 lõikes 3 määratakse, et eelarvestrateegia on arengukavaga seotud iseseisev dokument.

¹ Kohaliku omavalitsuse korralduse seadus <https://www.riigiteataja.ee/akt/110072020064?leiaKehtiv>

² Kohaliku omavalitsuse üksuse finantsjuhtimise seadus
<https://www.riigiteataja.ee/akt/110072020066?leiaKehtiv>

³ Kohaliku omavalitsuse üksuse poolt Rahandusministeeriumile eelarvestrateegia, eelarve, lisaeelarve ja eelarve täitmise andmete esitamise tingimused ja vormid <https://www.riigiteataja.ee/akt/115022013005?leiaKehtiv>

Vastavalt KOFS-ile jagatakse eelarve kui ka eelarvestrateegias tehingud järgmisteks osadeks: põhitegevuse tulud, põhitegevuse kulud, investeerimistegevus, finantseerimistegevus, likviidsete varade muutus, nõuete ja kohustuste saldo muutus. KOFS-is sätestatud nõuete kohaselt tuleb strateegias planeerida eelarved ka omavalitsuse sõltuva üksuse kohta.

Järva valla sõltuvad üksused⁴ olid 2022. aastal Eesti Piimandusmuuseum SA ja A.H. Tammsaare Muuseum Vargamäel SA.

Konsolideerimisgruppi kuuluvad veel SA Valgehobusemäe Suusa- ja puhkekeskus ning AS Järva Haldus. Need kaks asutust ei ole sõltuvad üksused ning sellepärast neid eelarvestrateegias ei kajastata.

Järva valla arengute kavandamisel on aluseks Järva valla arengukavas 2022-2030 sätestatud strateegilised eesmärgid.

1) Järva vald on strateegiliselt juhitud ja võimekas võrgustikupõhine omavalitsus, kus rakendatakse parimaid praktikaid piirkonna konkurentsivõime ja tasakaalustatud arengu tagamiseks;

2) kõigis Järva valla piirkondades on puhas elukeskkond ning heal tasemel kohalikud teenused ja taristu, valla piirkonnad on omanäolised ja kutsuvad, vallaelanikud on oma elukohaga rahul;

3) Järva vald on sidus ja koostööd tegev omavalitsus.

Eelarvestrateegias on arvestatud hetkel kehtivate õigusaktidega, st üksikisiku tulumaksu laekumist 11,96%, tasandus- ja toetusfondi 2023. aasta tasemel, maamaksu puhul on arvestatud lubatud piirmäärasid jne.

Lisaks on eelarvestrateegias lähtutud tehoiukavast.

⁴ Sõltuv üksus – raamatupidamise seaduse mõistes kohaliku omavalitsuse üksuse otsese või kaudse valitseva mõju all olev üksus, kes on saanud kohaliku omavalitsuse üksustelt, riigilt, muudelt avalik-õiguslikelt juriidilistelt isikutelt või eelnimetatud isikute valitseva mõju all olevatelt üksustelt üle poole tuludest, või on saanud toetust või renditulu kohaliku omavalitsuse üksustelt ja nende valitseva mõju all olevatelt üksustelt rohkem kui 10% vastava aasta põhitegevuse tuludest.

Sisukord

1. MAJANDUSLIK OLUKORD RIIGIS	4
2. SOTSIAALMAJANDUSLIK OLUKORD JÄRVA VALLAS	5
3. EELARVESTRATEEGIA EELARVE OSAD	13
3.1. Põhitegevuse tulud	13
3.1.1. Maksutulud	14
3.1.2. Kaupade ja teenuste müük	14
3.1.3. Saadavad toetused	15
3.2. Põhitegevuse kulud	16
3.3. Investeermistegevus	18
3.4. Finantseerimistegevus	20
3.5. Likviidsete varade muutus	21
4. INFO EELARVESTRATEEGIA PERIOODIKS KAVANDATAVATE KOHALIKE MAKSUDE JA MAAMAKSU MUUDATUSTEST	21
5. ÜLEVAADE KOV ÜKSUSEST JA ARVESTUSÜKSUSTEST	22
6. ARVESTUSÜKSUSE PÕHITEGEVUSE TULEM	25
7. ARVESTUSÜKSUSE VÕLAKOOREM	25
8. TUNDLIKKUSE ANALÜÜS	25

1. MAJANDUSLIK OLUKORD RIIGIS

2023. aasta kevadel esitas Rahandusministeerium oma kodulehel kevadise majandusprognoosi. Siin on selle lühikokkuvõte.

Majandusolud muutusid 2022. aasta jooksul kiiresti halvemuse suunas kogu Euroopa Liidus. Hinnatõus hakkas kiirenema juba sõja eelõhtul 2021. aasta sügisel ning sellele lisandusid energiakriis ja kaubanduspiirangud, mis eriti Eestis kiirendasid hindade kasvu veelgi. Hinnatõus on oluliselt aeglustunud, majandus kerges languses.

Eesti Põhjanaanabrite majandusolud on viimasel aastal olnud nõrgemad kui ELis keskmiselt. See on pärssinud meie ekspordi, mida pidurdab ka enne sõda idast tulnud toorme järsk kallinemine. Eesti ettevõtjate ja tarbijate kindlustunne on endiselt madal, kuid paljudes EL riikides on majandusosaldu taastumas. See annab lootust ka Eesti majanduse kasvule pöördumist 2023. aasta jooksul.

Palga ostujõud hakkab 2023. aasta lõpus taas kasvama. Tööturu seis on tugev vaatamata majanduslangusele. 2022. aastal hõivatute arv kasvas ja hõive vähenemist ei ole oodata ka 2023. aastal. Töötuse määr siiski kasvab, peamiselt sõjapõgenike lisandumise kaudu statistikasse. Ukraina põgenikud on aktiivselt otsinud tööd ja seda ka leidnud. Tööturg kohandub kriisiga valdavalt palga ostujõu languse kaudu.

Hinnalangus on juba oluliselt aeglustunud. Tarbijahindade aastane hinnatõus aeglustub 2023. aasta lõpuks 5%ni, mis jääb palgakasvule selgelt alla. 2022. aastal hinnatõusu vedanud energiahinnad on viimase poole aasta jooksul oluliselt langenud, mistõttu on viimase poole aasta hinnatõus olnud väga tagasihoidlik. Hinnasurved esialgu siiski jätkuvad, kuna kõik ettevõtted pole suutnud oma kasumlikkust taastada ja kiire palgakasv jätkub.

Riigieelarvesse laekuvat füüsilise isiku tulumaksu vähendab maksuvaba tulu tõstmine, mis aga tugevdab kiire inflatsiooni tõttu inimeste kahanenud ostujõudu. 2023. aasta laekumise prognoos suurenes võrreldes riigieelarve prognoosiga 85 mln euro võrra 630 mln euroni.

On arvestatud, et tulumaksumuudatuste (üldise maksuvaba tulu tõstmine 654 eurole ja vanaduspensionistide maksuvaba tulu tõus keskmise pensioni tasemele 704 eurot) mõju avaldub esimesel aastal alates veebruarist, kuna tulumaksu arvestus käib kassapõhiselt ja jaanuari laekumist mõjutavad veel detsembris tehtud väljamaksetelt esitatud maksudeklaratsioonid. Lisaks kasvas 2022. aastal prognoositust rohkem tulumaks pensionidelt, mitteresidentidelt, juurdemääramistelt ja dividenditulult, mis mõjutasid positiivselt käesoleva aasta prognoosi.

2024. aastal kahaneb riigieelarvesse laekuv füüsilise isiku tulumaks 10,5% võrreldes 2023. aastaga eelkõige seoses üldhoolduse rahastamise reformiga, mis suurendas kohalike omavalitsuste tulumaksu – kohalikud omavalitsused hakkavad pensionitelt saama 1,88% ja lisaks tõsteti tulumaksu eraldiste määra 11,96%lt 12,06%le. (Hetkel on Vabariigi Valitsus saatnud kooskõlastusringile eelnõu, kus protsendid on muutunud – pensionitelt 3% ning tulumaksu eraldiste määra soovitakse langetada 11,96%lt 11,78%le. Hetkel on teada, et Vabariigi Valitsus tegi muudatusi ning saatis eelnõu Riigikogusse. Seal on riiklikust pensionist eraldatav tulumaksu määr 2,5% ja muudelt tuludelt eraldatav tulumaksu määr 11,89%).

Samas on lubanud regionaalminister M. Kallas, et otsitakse koos kohalike omavalitsustega lahendusi hajaasustusega maapiirkondades, kus ei ole võimalik hoida lahti maakoole, raamatukogusid ja rahvamaju.

Hinnatõus oli 2022. aastal rekordiline (19,4%) mitme ebasoodsa asjaolu kokkulangemise tõttu. Kogu maailmamajandus taastus pandeemiakriisist, millele lisandus energiakriis ja sõjast tingitud tarnehäired. Kuigi aastased inflatsiooninumbriid on veel kahekohalised, kallines tarbimiskorv tervikuna 2022. aasta augustist 2023. aasta veebruarini vaid 1,3% (eelkõige energiahindade selge languse tõttu). 2023. aasta keskmiseks hinnatõusuks kujuneb umbes 9%.

Vaatamata palgatõusust kaks korda kiiremale hinnatõusule suutsid elanikud 2022. aastal tervikuna oma tarbimise taset siiski kasvatada. Aasta teisel poolel enam säästudest ei piisanud kiireneva hinnatõusu kompenseerimiseks ja tarbimine hakkas vähenema. See trend jätkub ka 2023. aasta esimeses pooles, kui hinnatõus ületab sissetulekute kasvu. Kevadest alates aastane hinnatõus aeglustub oluliselt ning sissetulekute ostujõu kasv taastub.

Kosuv kindlustunne Euroopa Liidus annab lootust, et aasta teises pooles pöördub kasvule ka Eesti eksport.

Tulevik näib siiski olevat lootustandev. Eesti ettevõtjate ja tarbijate majanduslikud välja-vaated on küsitluste põhjal nii EL kontekstis kui ka ajalooliselt küll väga madalad, kuid enamikes riikides paistab madalseis olema läbitud ja perspektiiv paranemas.

2. SOTSIAALMAJANDUSLIK OLUKORD JÄRVA VALLAS

Järva vald on üks kolmest omavalitsusest Järva maakonnas asudes maakonna põhjaosas. Praegune Järva vald alustas uue avalik-õigusliku juriidilise isikuna tegevust 21. oktoobril 2017, mil haldusreformi tulemusena ühinesid Järva-Jaani vald, Koigi vald, Kareda vald, Albu vald, Ambla vald, Imavere vald ja Koeru vald.

Järva valla pindala on kokku 1 223 ruutkilomeetrit. Järva vallas on 1 alev, 5 alevikku ja 100 küla, kus elas 01.01.2022 seisuga 8 812 elanikku ning 01.01.2023 seisuga 8 868 elanikku. Aastaga on elanike arv suurenenud 56 elaniku võrra.

2022. aasta oli maksumaksjate arv keskmiselt kuus 4 185 inimest. Võrreldes 2021. aastaga oli maksumaksjate keskmine arv kuus 4 178 inimest

Tabel 1. Maksumaksjad 2018 -2022

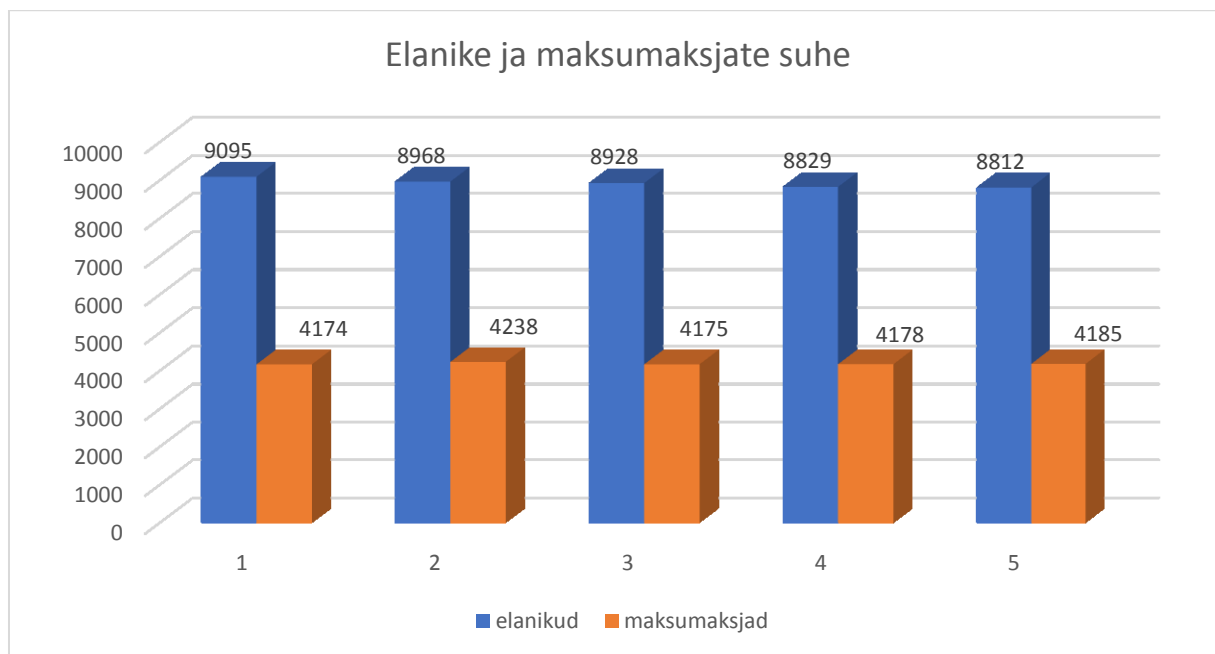
aasta/ kuu	jaanuar	veebruar	märts	aprill	mai	juuni	juuli	august	september	oktoober	november	detsember
2018	4 049	4 072	4 105	4 132	4 148	4 275	4 164	4 220	4 189	4 171	4 209	4 352
2019	4 824	4 077	4 153	4 146	4 167	4 234	4 191	4 186	4 183	4 173	4 174	4 350
2020	4 810	4 072	4 102	4 052	4 031	4 126	4 062	4 132	4 133	4 148	4 140	4 287
2021	4 851	4 044	4 045	4 052	4 061	4 180	4 153	4 178	4 131	4 089	4 078	4 256
2022	4 939	4 049	4 096	4 078	4 052	4 170	4 108	4 185	4 125	4 102	4 092	4 229

Tabel 2. Elanikud 01.01.2018 – 01.01.2023 seisuga

aasta	elanikud	+,-
-------	----------	-----

2018	9 095	0
2019	8 968	- 127
2020	8 928	- 40
2021	8 829	- 99
2022	8 812	- 17
2023	8 868	+ 56

Joonis 1. Elanike ja maksumaksjate suhe 2018 – 2022

Valla üks peamistest tuluallikatest on üksikisiku tulumaks (FIT). Tabelist on näha, et 2020. aastal (esimene COVID-19 pandeemia aasta) oli FIT laekumine ainult 2,96% 2019. aasta laekumisest ja 3,16% tekkepõhisest täitmisest.

2021. aasta täitmised on vastavalt 5,57 ja 5,13%. See näitab, et tulumaksu laekumine on peale 2020. aastat taastunud.

Tabel 3. Üksikisiku tulumaksu laekumine 2019 – 2023 kuude lõikes

kuu	2019		2020		2021		2022		2023	
	täitmine	%	täitmine	%	täitmine	%	täitmine	%	täitmine	%
jaanuar	638 250	9,22	683 081	9,73	712 817	9,55	765 028	9,45	820 781	9,14
veebruar	515 381	7,44	555 842	7,92	570 223	7,64	626 546	7,74	690 365	7,69
märts	531 876	7,68	584 527	8,33	582 115	7,80	645 183	7,97	699 433	7,79
aprill	575 640	8,31	550 110	7,84	581 872	7,80	641 358	7,92	679 704	7,57
mai	562 281	8,12	583 057	8,31	629 362	8,43	678 819	8,39	611 353*	6,81
juuni	590 653	8,53	572 473	8,16	595 175	7,98	655 759	8,10		
juuli	599 310	8,65	613 137	8,74	643 069	8,62	709 954	8,77		
august	590 969	8,53	593 578	8,46	642 600	8,61	694 805	8,58		
september	603 655	8,72	598 905	8,54	646 400	8,66	706 781	8,73		

oktoober	620 528	8,96	666 853	9,50	704 151	9,44	762 088	9,41		
november	603 541	8,71	602 164	8,58	663 251	8,89	705 777	8,72		
detsember	588 161	8,49	624 651	8,90	659 795	8,84	719 370	8,89		
kassa täitmine	7 020 245	7,41	7 228 378	2,96	7 630 830	5,57	8 311 468	8,92	3 501 636	38,99
eelarve	6 926 090	8,23	7 016 831	1,31	7 462 009	6,34	8 094 576	102,68	8 981 343	
tekke täitmine	7 053 105	7,91	7 275 791	3,16	7 649 339	5,13	8 365 240	103,34		

*viimane maikuu makse laekub eelviimasel tööpäeval.

2023. aasta nelja esimese kuuga oli tulumaksu laekumine võrreldes 2022. aasta sama ajaga 7,9% rohkem, kuid kõik kuud on laekunud natukene vähem, kui võrrelda protsentuaalselt 2022 vs 2021.

Tulusaanute arv oli 2022. aasta jaanuaris 5245 inimest, kuid siin kajastuvad ka need inimesed, kellel pangaintressid. Veebruaris oli see arv 4 887 inimest ning aasta keskmiselt 4808 inimest.

Valla suurimad tööandjad 2022. aastal töötajate arvu poolest on: Järva Vallavalitsus, Konesko AS, Stora Enso Eesti AS, Koeru Hooldekeskus SA, Järva Tarbijate Ühistu, Aravete Agro AS.

Valla suurimad tööandjad 2022. aastal tulumaksu poolest on: Järva Vallavalitsus, Konesko AS, Stora Enso Eesti AS, Koeru Hooldekeskus, Järva Tarbijate Ühistu, Graanul Invest AS.

Registreeritud töötute arv ⁵ on eelnevatel aastatel vallas olnud 250 – 320 inimese vahel. Seoses eriolukorraga on töötuid vallas tulnud juurde üle 100 inimese, ulatudes 2021. aasta jaanuarikuu lõpu seisuga 318 inimeseni. 2023. aasta aprillikuu seisuga on vallas töötuid 292 inimest.

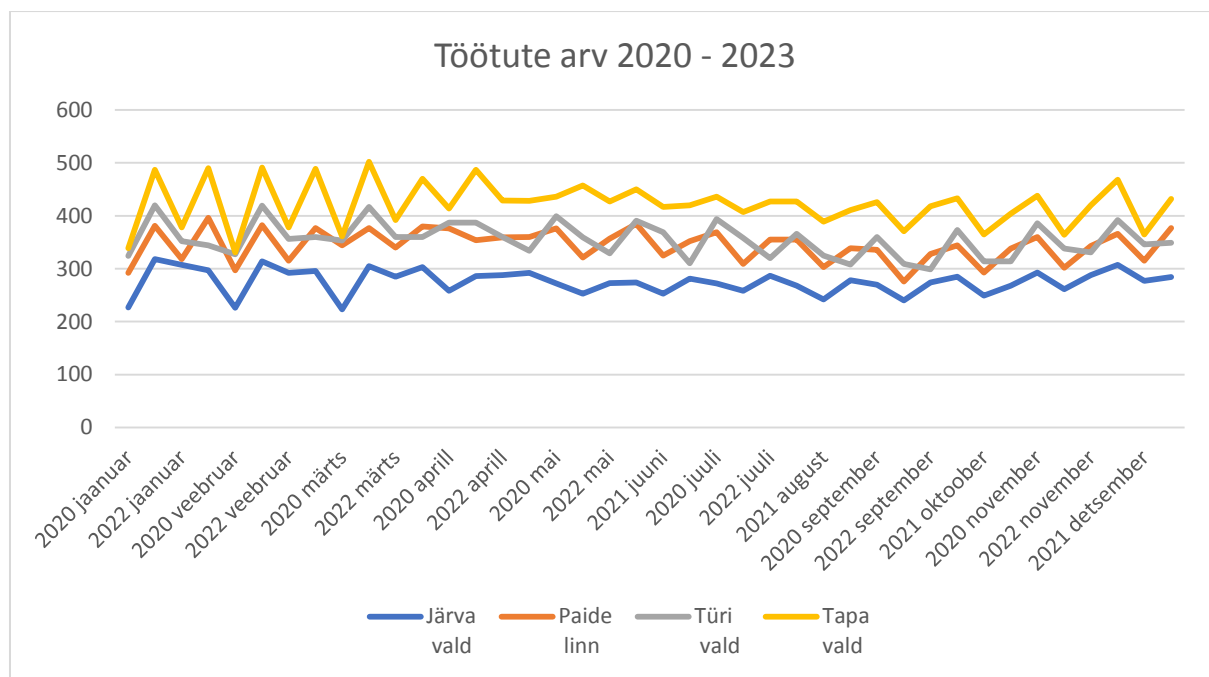
Tabel 4. Töötud kuude kaupa 2020 -2023

aasta, kuu	Järva vald	Paide linn	Türi vald	Tapa vald	vabariik
2020 jaanuar	227	292	324	339	36 594
2021 jaanuar	318	381	420	487	56 387
2022 jaanuar	307	318	352	378	44 993
2023 jaanuar	297	396	344	490	53 970
2020 veebruar	226	297	327	331	36 676
2021 veebruar	314	382	419	491	56 903
2022 veebruar	292	315	356	378	44 601
2023 veebruar	296	377	360	489	54 651
2020 märts	223	344	353	361	40 886
2021 märts	305	377	417	502	57 799

⁵ <https://avaandmed.eesti.ee/datasets/registreeritud-tootud>

2022 märts	285	340	360	392	45 767
2023 märts	303	380	360	470	53 943
2020 aprill	258	376	387	414	48 362
2021 aprill	286	354	387	487	55 513
2022 aprill	288	359	360	429	46 926
2023 aprill	292	360	334	428	52 003
2020 mai	272	376	399	436	50 224
2021 mai	253	321	359	457	52 040
2022 mai	273	357	329	427	45 489
2020 juuni	274	385	391	450	51 026
2021 juuni	253	325	369	417	49 810
2022 juuni	281	352	310	420	45 863
2020 juuli	272	369	394	436	50 701
2021 juuli	258	309	358	407	48 360
2022 juuli	287	355	320	427	47 126
2020 august	268	355	366	427	48 840
2021 august	242	303	325	389	46 173
2022 august	278	339	308	411	46 844
2020 september	270	336	360	426	48 749
2021 september	240	276	309	371	44 043
2022 september	274	328	299	418	46 984
2020 oktoober	285	344	373	433	50 160
2021 oktoober	249	293	314	365	43 536
2022 oktoober	268	338	314	404	48 106
2020 november	293	360	386	438	51 167
2021 november	261	302	338	364	43 436
2022 november	288	343	331	420	49 843
2020 detsember	307	366	392	468	53 724
2021 detsember	277	315	346	365	44 091
2022 detsember	284	377	349	432	51 502

Joonis 2.

Tabel 5. Töötute suhe elanikesse

aasta	elanikud	töötud	%
2020	8 928	264,6	2,964
2021	8 829	271,3	3,073
2022	8 812	283,8	3,220
2023*	8 868	297	3,349

*4 kuu andmed

Nagu tabelist 5 näha, siis töötute % võrreldes elanikega on kasvanud nelja aasta jooksul peaaegu 0,4% võrra.

Põhjalik ülevaade eelnevate perioodide raamatupidamise andmetest kohalike omavalitsuste üksuste kohta (tekkepõhises arvestuses) on leitav riigipilve teenuse kaudu riigiraha.fin.ee.

See, kuidas kohalikel omavalitsustel läheb oma teenuste korraldamisega, saab vaadata <https://minuomavalitsus.ee/>.

Rahandusministeerium koostab kohalike omavalitsuste finantsandmete alusel finantsolukorra indeksit⁶, mille eesmärk on kirjeldada KOV-ide finantsseisundit ja nende jätkusuutlikust.

⁶ Omavalitsuste finantsolukorra indeks <https://minuomavalitsus.ee/omavalitsuste-finantsolukorra-indeks>

Indeks kujuneb seitsme olulisema finantsseisu mõjutava näitaja alusel, mida hinnatakse hinnetega ühest viieni. Indeksit saab kasutada riski tuvastamiseks – mida kehvem indeksi väärtus, seda kõrgem risk finantsraskusesse sattumiseks.

Finantsolukorra indeks on seitsme näitaja keskmine hinne.

Tabel 6. Finantsolukorra indeksi näitajad

KOV-de finantsolukorra hindamine	Arvutusmetoodika	Näitaja olulisus
Netovõlakoormus põhitegevuse tulemist	Netovõlakoormus jagatud põhitegevuse tulemiga	Võimekus teenindada võetud kohustusi
Põhitegevuse tulema amortisatsioonist	Põhitegevuse tulema jagatud amortisatsioonikuluga	Võimekus tagada omavahenditest põhivara säilimine
Likviidsed varad ja reservid põhitegevuse kuludest	Likviidsed varad jagatud põhitegevuse kuludest aasta keskmisena	Kas on varusid ootamatuteks olukordadeks
KOV töötajate töötasu riigi ja regiooni keskmisest	KOV töötajate keskmine kuine töötasu jagatud riigi ja regiooni keskmise brutopalgaga	Võimekus maksta konkurentsivõimelist palka
Põhitegevuse tulude reaalkasv	Põhitegevuse tulude kasv on jagatud THI-ga	Võimekus tõsta teenuste kvaliteeti ja kättesaadavust
Finantskulud põhitegevuse tulemist	Finantskulud põhitegevuse tulemist	Võimekus maksta kohustustelt intressi
Hoonete seisund	Kaalutud keskmine KOV määratud hinne oma hoonetele (ainult avalike teenuste pakkumisega seotud hooned. KOV-d hindasid hoone seisukorda skaalal 1-5	Näitab hoonete investeerimisvajadusi.

Tabel 7. Finantsolukorra indeksi näitajad

KOV-de finantsolukorra hindamine	1 Väga halb	2 Halb	3 keskmine	4 hea	5 väga hea	Hinne 2022
Netovõlakoormus põhitegevuse tulemist	>20	10-20	6-10	3-6	< 3	1
Põhitegevuse tulema amortisatsioonist	< 0,9	0,9-1,1	1,1-1,3	1,3-1,5	>=1,5	1
Likviidsed varad ja reservid põhitegevuse kuludest	< 5%	5-10%	10-15%	15-20%	>=20%	1
KOV töötajate töötasu riigi ja	< 80%	80-85%	85-90%	90-95%	>=95%	1

regiooni keskmisest						
Põhitegevuse tulude reaalkasv	< -5%	-5-0%	0-3%	3-6%	>=6%	1
Finantskulud põhitegevuse tulemist	>50%	30-50%	15-30%	5-15%	<=5%	3
Hoonete seisund	< 3	3-3,5	3,5-4	4-4,5	>=4,5	3

Valla finantsolukorra üldhinne 2022. aastal on 1,57, oleme selle näitajaga vabariigis 79 omavalitsuse seas 77. kohal. 2021. aastal oli vastav näitaja 2,0 ning aasta enne seda 3,83. Finantsolukorra indeksis on ära toodud ka efektiivsusindeks. Efektiivsusindeks on koostatud nelja näitaja alusel, millel on oluline mõju kohaliku omavalitsuse finantsolukorrale. Mida ebaefektiivsem omavalitsus efektiivsusindeksi järgi, seda kehvem on omavalitsuse finantsolukord.

Efektiivsusindeksis on ära toodud neli näitajat.

Tabel 8. Tagamaalisuse grupi (elanike arv 8000-15 999 elaniku) võrdlusnäitajad Järva valla omadega

Efektiivsusnäitaja	Tagamaalisuse grupp	Järva vald 2022
Hoonete üldpind m ² el kohta	5,2	6,7
Töötajaid 1 000 el kohta	47,3	57,1
Koolide klasside täituvus	13,7	12,1
Lasteaia rühmade täituvus	17,2	15,3

Samuti on võimalik saada lehelt <https://minuomavalitsus.fin.ee> sadade kriteeriumite kaudu süstematiseeritud ülevaadet kohalike omavalitsuste teenuste olukorrast.

Veebileht võimaldab:

- ✓ saada ülevaadet iga omavalitsuse teenuste olukorrast ja arenguvõimalustest, et selle pinnal juhtida kohalikku arengut;
- ✓ võrrelda omavalitsuse teenuste tasemeid, mis aitab kaasa kogemuste jagamisele;
- ✓ suurendada ühiskondlikku teadlikkust omavalitsuste teenuste korraldusest ning kodanike informeeritud kaasatust kohalike prioriteetide üle kaasa rääkimisel.

Tabel 9. Järva valla 2022 – 2023 eelarve täitmine KOFS-i kohases eelarvestruktuuris

EELARVE TÄITMINE	2022	2023	vs 2023/
	täitmine*	eelarve**	2022
Põhitegevuse tulud	17 230 795,31	18 420 716,00	6,91
* Maksutulud	8 988 936,04	9 607 651,00	6,88
* Kaupade ja teenuste müük	1 413 422,96	1 272 389,00	-9,98
* Saadud toetused	6 693 199,75	7 346 876,00	9,77
* Muud tegevustulud	135 236,56	193 800,00	43,30
Põhitegevuse kulud	16 833 058,37	17 733 519,58	5,35
* Tööjõukulu	9 735 383,58	10 989 009,52	12,88
* Majanduskulu	6 136 880,74	5 913 404,06	-3,64
* Antud toetused	923 203,10	729 606,00	-20,97
* Muud tegevuskulud	37 590,95	101 500,00	170,01
Põhitegevustulem (omafinantseerimise võimekus)	397 736,94	687 196,42	72,78
Investeeringustegevus	-898 290,98	-1 665 094,42	85,36
* Põhivara soetus (+)	-2 941 983,87	-3 110 850,00	5,74
* Põhivara müük (-)	492 984,50	600 000,00	21,71
* Saadud sihtfinantseerimine põhivara soetuseks (+)	1 799 445,92	1 150 082,00	-36,09
* Antud sihtfinantseerimine põhivara soetuseks (-)	-139 789,02	-130 000,00	-7,00
* Osaluste soetus	-24 576,00	-24 576,00	0,00
* Finantstulud	1 177,59	899,58	-23,61
* Finantskulud	-85 550,10	-150 650,00	76,10
Eelarve tulem (ülejäak/puudujääk)	-500 554,04	-977 898,00	95,36
Finantseerimistegevus	124 602,12	795 092,00	538,10
Võetud laenud	1 428 244,86	2 000 000,00	40,03
Laenude tagasimaksed	-1 303 642,74	-1 204 908,00	-7,57
Muutus likviidsetes varades ("-" suurenes; "+" vähenes)	-160 769,86	-182 806,00	13,71
Muutus nõuetes ja muudes kohustustes	215 182,06		

*auditeerimata andmed

** kinnitatud esialgne eelarve

Eelarvestrateegia aluseks on järgmised finantsnäitajad:

- ✓ Residendist füüsiliste isikute maksustatavast tulust laekub maksumaksja elukohajärgsele kohaliku omavalitsuse üksusele 2024. aastal 11,96%;
- ✓ Maamaksuäär 2024. aastal 2,5% maa maksustamishinnast;
- ✓ Uusi kohalikke makse vaadeldaval perioodil ei kehtestata;

- ✓ Töötasu miinimummäär jääb samale tasemele;
- ✓ Tasandus- ja toetusfondis ei tehta olulisi muudatusi.

Maksumaksjate arv jääb 4 000 – 4 100 inimese piiresse.

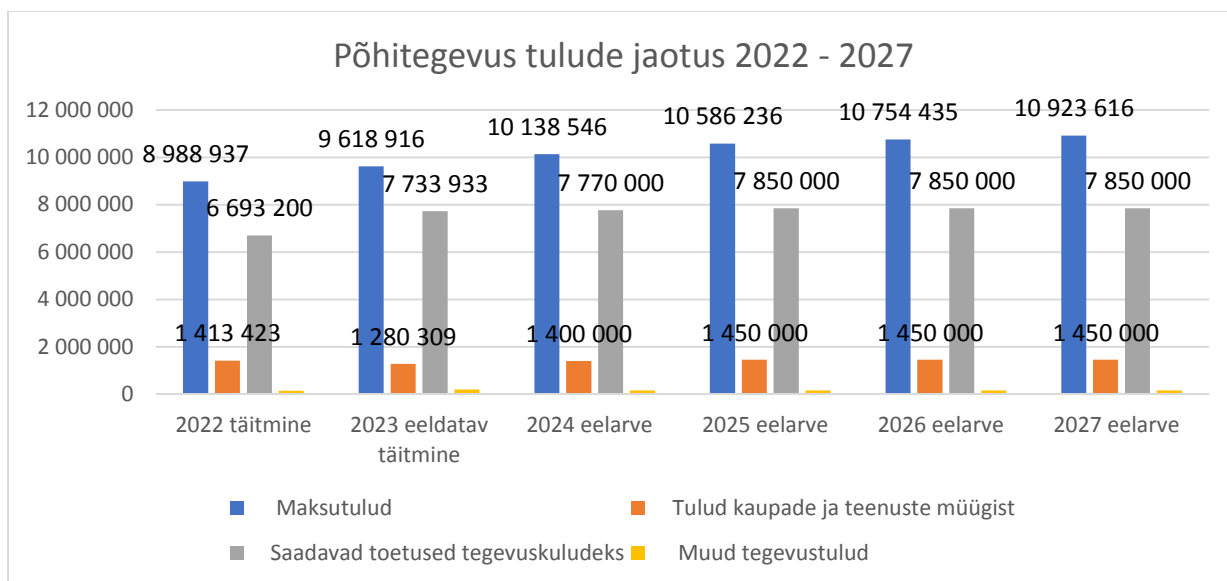
3. EELARVESTRAATEEGIA EELARVE OSAD

3.1. Põhitegevuse tulud

Põhitegevuse tulud jagunevad neljaks eelarveosaks ning arvestatud on:

- ✓ Üle poole tuludest moodustavad maksutulud – üksikisiku tulumaks ja maamaks.
- ✓ Saadavad toetused – suurimaks on riigi tasandus- ja toetusfondi eraldised – tasandusfond on mõeldud eelarveliste võimaluste ühtlustamiseks ning toetusfond koosneb erinevatest toetusliikidest, võimaldades maksta õpetajate töötasu, korraldada koolis toitlustamist, maksta sotsiaaltoetusi (toimetulekutoetus, matusetoetus, asenduskodu toetus, hooldereformi toetus jne), hooldada kohalikke teid.
- ✓ Tulud kaupade ja teenuste müügist sisaldavad hallatavate asutuste omatulusid – suurimad tuluallikad on kohatasud lasteaedades ning haridusteenuste müük teistele omavalitsustele.
- ✓ Muude tegevustulude all on laekumine vee erikasutustasust ning maardlate kaevandamise tasust.

Joonis 3. Põhitegevuse tulude jaotus

Tabel 10. Põhitegevuse tulude jaotus

Järva vald	2022 täitmine	2023 eeldatav täitmine	2024 eelarve	2025 eelarve	2026 eelarve	2027 eelarve
Maksutulud	8 988 937	9 618 916	10 138 546	10 586 236	10 754 435	10 923 616
Tulud kaupade ja teenuste müügist	1 413 423	1 280 309	1 400 000	1 450 000	1 450 000	1 450 000
Saadavad toetused tegevuskuludeks	6 693 200	7 733 933	7 770 000	7 850 000	7 850 000	7 850 000

Muud tegevustulud	135 237	194 429	155 000	155 000	155 000	155 000
Tulud kokku	17 230 796	18 827 588	19 463 546	20 041 236	20 209 435	20 378 616

3.1.1. Maksutulud

Maksutulud on füüsilise isiku tulumaks ja maamaks.

Tabel 11. Tulumaksu kasvu prognoos aastatel 2018 – 2027

aasta	laekumine	kasv %
2018	6 535 894	—
2019	7 020 245	7,41
2020	7 228 378	2,96
2021	7 630 830	5,57
2022	8 365 240	9,62
2023	8 992 608	7,50
2024	9 442 238	5,00
2025	9 819 928	4,00
2026	9 918 127	1,00
2027	10 017 308	1,00

Mõlemad maksutulud on muutumas aastast 2024.

Üksikisiku tulumaks on siiani olnud kohalikule omavalitsusele 11,96%, kuid hetkel on Vabariigi Valitsus esitanud eelnõu, kus on % muudetud, kuid milliseks see kujuneb, ei oska hetkel öelda.

Maamaksu osas on siiani olnud maamaksu arvestuse aluseks 2001. aasta maamaksustamise hind ning maksimaalne võimalik maamaksuäär.

2024. aasta maamaksu arvestuse aluseks on võetud 2022. aasta maamaksustamise hind ning lubatud maamaksuäär.

Hetkel on arvestatud praegu kehtivate seaduste järgi – maamaksu suurendus järgmisel aastal ca 70 000 eurot.

3.1.2. Kaupade ja teenuste müük

Asutuste omatulud moodustasid aastal 2022 põhitegevuse tuludest 8,2%, kuid 2023. aastal ainult 6,8%. Siit järeldus, et asutused ei ole omatulusid eelarvesse planeerinud ning peavad seda tegema teise lisaeelarvega. 2024. aasta % on planeeritud 7,2. Kui vaadata meie finantsvõimekuse indeksit, siis kõik meie näitajad, mis on ohutsoonis, on seotud põhitegevuse tuludega.

See tähendab kokkuvõttes, et peame üle vaatama meie lasteaia tasud, meie üüritulud, meie sotsiaalvaldkonna teenuste hinnad, kõik meie omatulud.

3.1.3. Saadavad toetused

Saadavad toetused moodustavad valla eelarvest olulise osa ca 40%. Laekuvatest toetustest suurima osa moodustavad riigieelarve tasandus- ja toetusfond.

Tasandusfondi eesmärk on ühtlustada omavalitsuste võimalusi avalike teenuste osutamisel. Konkreetsele omavalitsusele riigieelarvest kantav summa leitakse valemi alusel, sealjuures on olulisteks parameetriteks tulumaksu laekumine, arvestuslik maamaks, elanike arv eri vanusegruppide lõikes, gümnaasiumiõpilaste arv munitsipaalkoolis, tagamaalisuse koefitsient jm.⁷ Tasandus-ja toetusfond on muutmisel Rahandusministeeriumi poolt. Vahendeid ei anta 2024. aastal juurde, vaid jagatakse ümber olemasolevate vahendite arvel.

Tabel 12. Tasandusfond aastatel 2018 - 2023

aasta	tasandus- fond	muutus
2023	1 771 038	131 849
2022	1 639 189	133 700
2021	1 505 489	98 783
2020	1 406 706	384 513
2019	1 022 193	195 888
2018	826 305	

Nagu tabelist näha on, siis aastate lõikes on kõikumine päris tuntav.

Toetusfond toetab kohalikke omavalitsusi konkreetsete ülesannete täitmisel. Toetusfond jaguneb 2023. aastal kolme valdkonna vahel – hariduskuludeks 79,5% (eelmisel aastal 82,1%), sotsiaalkuludeks 10,6% (eelmisel aastal 6,6%) ja majandusvaldkonnale 9,9% (eelmisel aastal 11,3%).

Rahandusministeerium töötab praegu välja uut KOV rahastamise mudelit, kus osad toetusfondi vahendid suunatakse tasandusfondi, st ei ole sildiga märgistatud.

Tabel 13. Toetusfond 2018 – 2023

toetuse nimetus	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Üldhariduskoolide ülalpidamiseks antav toetus	2 688 035	2 874 877	3 080 979	3 046 141	3 347 628	4 234 510
Koolieelsete lasteasutuste õpetajate tööjõukulude toetus	146 537	157 034	157 692	157 438	158 344	159 578
Sügava ja raske puudega lastele abi osutamise toetus (alates 2023. aastast on suure hooldus- ja abivajadusega lapsele abi osutamise toetus)	16 449	13 667	23 637	23 733	23 751	25 435
Huvihariduse ja -tegevuse toetus	250 168	227 010	231 772	178 521	142 116	153 631
Toimetulekutoetuse maksmise hüvitis	114 012	50 612	29 587	922	135 122	139 730
Vajaduspõhise peretoetuse maksmise hüvitis	1 002	0	0	0	0	0
Sotsiaaltoetuste ja -teenuste osutamise toetus	56 158	0	0	0	0	0

⁷ Abifail arvutusteks <https://www.rahandusministeerium.ee/et/kov/finantseerimine>

Matusetoetus	28 601	31 474	31 308	33 477	31 803	31 587
Asendus- ja järelhooldusteenuse toetus	86 705	128 859	138 821	112 614	104 692	130 952
Pikaajalise hoolduse korralduse toetus	0	0	0	0	0	278 542
Rahvastikutoimingute kulude hüvitis	1 573	1 693	1 050	1 179	1 460	651
Jäätmehoolduse arendamise toetus	12 501	0	0	0	0	0
Kohalike teede hoiu toetus	501 295	500 939	1 011 429	500 820	496 972	502 927
Tulubaasistabiliseerimise toetus	0	0	232 973	116 095	0	0
Kõrgenenud energiakuludega toimetulemise toetus	0	0	0	0	0	65 708
KOKKU	3 903 036	3 986 165	4 939 248	4 170 940	4 441 888	5 723 251

Tabel 14. Tulud aastatel 2022- 2027

Järva vald	2022 täitmine	2023 eeldatav täitmine	2024 eelarve	2025 eelarve	2026 eelarve	2027 eelarve
Põhitegevuse tulud kokku	17 230 796	18 827 588	19 463 546	20 041 236	20 209 435	20 378 616
Maksutulud	8 988 937	9 618 916	10 138 546	10 586 236	10 754 435	10 923 616
sh tulumaks	8 365 240	8 992 608	9 442 238	9 819 928	9 918 127	10 017 308
sh maamaks	617 004	623 308	693 308	763 308	833 308	903 308
sh muud maksutulud	6 693	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000
Tulud kaupade ja teenuste müügist	1 413 423	1 280 309	1 400 000	1 450 000	1 450 000	1 450 000
Saadavad toetused tegevuskuludeks	6 693 200	7 733 933	7 770 000	7 850 000	7 850 000	7 850 000
sh tasandusfond	1 639 189	1 771 038	1 770 000	1 800 000	1 800 000	1 800 000
sh toetusfond	4 441 888	5 723 251	5 800 000	5 850 000	5 850 000	5 850 000
sh muud saadud toetused tegevuskuludeks	612 123	239 644	200 000	200 000	200 000	200 000
Muud tegevustulud	135 237	194 429	155 000	155 000	155 000	155 000

3.2. Põhitegevuse kulud

Põhitegevuse kulude koostamisel on võetud aluseks hetke olukord ning volikogu poolt vastu võetud otsused.

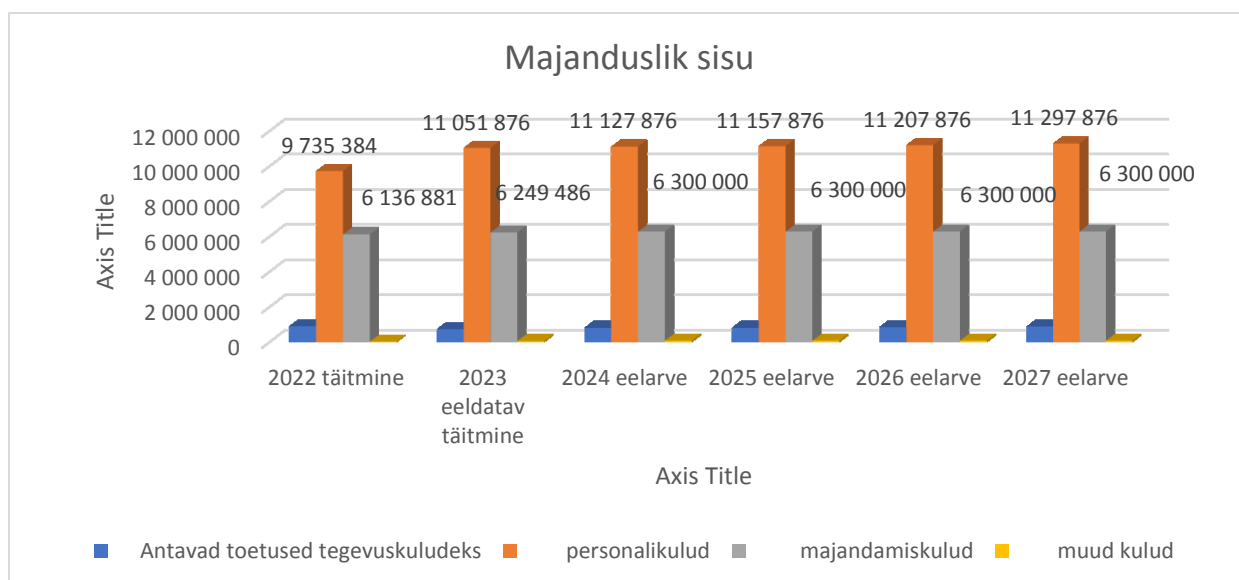
Peamised tegurid, mis annavad võimaluse põhitegevuse kulusid hoida enamvähem samal tasemel ja katta inflatsiooni, euribori tõusu ning Vabariigi Valitsuse tehtavaid muudatusi:

- ✓ Alaeelarvetes sisemiste ressursside otsimine.
- ✓ Kulude struktuuri optimeerimine.
- ✓ Hoonete, rajatiste maksimaalne kasutamine.
- ✓ Valla võetud kohustuste, mis ei ole seadusega pandud, vähendamine.
- ✓ Valla varadega seotud kulude alandamine varade vähendamise teel.
- ✓ Ühishangete tegemine, mis annaks efekti kaupade tellimisel tsentraliseeritult, kuid ei tooks kaasa suuri halduskulusid.
- ✓ Põhitegevuse kulud sisaldavad toetusi, personalikulusid, majandamiskulusid ja muid kulusid.

Tabel 15. Põhitegevuse kulude jaotus majandusliku sisu järgi

Järva vald	2022 täitmine	2023 eeldatav täitmine	2024 eelarve	2025 eelarve	2026 eelarve	2027 eelarve
Põhitegevuse kulud kokku	16 833 058	18 134 973	18 357 876	18 387 876	18 477 876	18 597 876
Antavad toetused tegevuskuludeks	923 203	757 459	830 000	830 000	870 000	900 000
Muud tegevuskulud	15 909 855	17 377 514	17 527 876	17 557 876	17 607 876	17 697 876
sh personalikulud	9 735 384	11 051 876	11 127 876	11 157 876	11 207 876	11 297 876
sh majandamiskulud	6 136 881	6 249 486	6 300 000	6 300 000	6 300 000	6 300 000
sh muud kulud	37 591	76 151	100 000	100 000	100 000	100 000

Joonis 4. Kulud 2022 - 2027

Tabel 16. Põhitegevuse kulude jaotus %-liselt

	2022 täitmine	2023 eeldatav täitmine	2024 eelarve	2025 eelarve	2026 eelarve	2027 eelarve
Antavad toetused tegevuskuludeks	5,5	4,2	4,5	4,5	4,7	4,8
personalikulud	57,8	60,9	60,6	60,7	60,7	60,7
majandamiskulud	36,5	34,5	34,3	34,3	34,1	33,9
muud kulud	0,2	0,4	0,5	0,5	0,5	0,5

Antavad toetused tegevuskuludeks on kõik valla poolt antavad toetused – sotsiaaltoetused (sünnitoetus, kooli alustamise toetus, üldhooldusteenuse tagamise toetus, toimetulekutoetus, matusetoetus, hooldajatoetus, isikliku abistaja teenus, energiatoetus (2022. aastal), täiendavad sotsiaaltoetused jne), toetused õpilastranspordi eest. Toetused moodustavad põhitegevusekuludest 4,2 – 5,5%.

Personalikulud on töötasu, sotsiaalkindlustusmaksed ning erisoodustusmaksuga maksustavad soodustused valla asutuste töötajatele, need moodustavad 57 - 61% põhitegevuse kuludest.

Majandamiskulud on valla asutuste hoonete ülalpidamiskulud, kulud transpordile, heakorrale, teedele, tänavatele. Kulud moodustavad 33 - 37% põhitegevuse kuludest.

Muude kulude all on tavaliselt reservfond, mis aasta alguses on sellel kulureal, kuid mille arvelt aasta jooksul tehakse eraldi majandamiskuludesse või toetusteks.

Tabel 17. Kulude kasv aastatel 2021 - 2026

Järva vald	2022 täitmine	2023 eeldatav täitmine	2024 eelarve	2025 eelarve	2026 eelarve	2027 eelarve
Põhitegevuse kulude muutus	-	8,0	1,0	0,0	0,0	1,0

Tabelist on näha, et 2023. aastal kulude kasv on eeldatava täitmise järgi 8,0%. Järgnevatel aastatel jääb see 0,0 – 1,0% vahele. Et tagada valla jätkusuutlikus on vaja meie põhitegevuse kulusid oluliselt vähendada ning selle nimel tehakse pingsalt tööd.

3.3. Investeermistegevus

2021. aasta suurim investeering oli Imavere korterelamu ehitamine. 2022. aastal oli suurimaks investeeringuks tänavavalgustuse projekt kogu valla territooriumil. 2023. aastal suurimaid investeeringuobjekte ei ole planeeritud (hetkel eelarves olevad objektid praktiliselt käiku ei lähe). 2024 – 2027 ei ole praegu eelarvestrateegiasse planeeritud rohkem objekte kui teede investeeringud 300 000 eurot ning hajaasustuse investeeringud 130 000 eurot. 2024. aastal on planeeritud 50 000 eurot Kaalepi-Lehtmetsa teel asuva Albu silla kõrvale kergliiklustee rajamiseks.

Kuna 2024 – 2027. aastatel ei ole investeeringuid hetkel lisatud, siis on olemas loend investeeringutest:

- ✓ 2023-2024 Aravete lasteaia liginullenergiahoone ehitamine (avatud hange ehitaja leidmiseks kuni 7.06.2023).

2023. aasta sügisel avanevad mitmed ühtekuuluvuspoliitika fondide ehk Euroopa Liidu struktuurifondide vahendite taotlusvoorud:

1. kättesaadavad kvaliteetsed avalikud teenused taotlusvooru Järva-Jaani Gümnaasiumi rekonstrueerimiseks (toetus 400 000 - 1 500 000, toetusmäär 60%, omaosalus vähemalt 40%, vähemalt 15% projekti eelarvest ette nähtud arendustegevusteks);
2. KOV investeeringud jalg- ja jalgrattateedesse taotlusvooru Kadastiku jalg- ja jalgrattatee ja Imavere-Paia kergliiklustee ehitamiseks (toetusmäär 40-70%; taotlusvooru täpsemad tingimused ei ole teada);

3. jäätmete liigiti kogumise infrastruktuuri toetamine keskkonnajamade rekonstrueerimiseks (taotlusvooru täpsemad tingimused ei ole teada);
4. hoonete energiatõhususe toetused – jätkatakse nii uute liginullenergiahoonete ehitamise toetamise kui ka madala energiaklassiga hoonete rekonstrueerimise toetamisega (2023. aastal loobutud Peetri lasteaia, Koigi teeninduskeskuse, Pärnuse rahvamaja, Aravete kultuurimaja CO₂ projektidest, mida on võimalik vajadusel uuesti toetamiseks esitada);
5. kogukonnapõhiste teenusmajade loomine vanemaealistele – Kodutare-tüüpi hoonete ehitamine;
6. kaasava hariduse edendamiseks koolide taristu arendamine.

Lisaks avanevad 2024. aastast Leader-toetusmeetmed nii Järva Arengu Parterite kui Lõuna-Järvamaa Koostöökogu piirkonnas, kus abikõlblik taotleja on ka vallavalitsus.

Võimalusel jätkatakse Järva valla ühisveevärgi ja -kanalisatsiooni arendamise kava elluviimist ja tänavavalgustuse rajamist.

SA Järvamaa on taotlenud toetust kolmele maakonnaülesele ühisprojektile (projektid perioodidega 2024-2026):

1. Projekti „Kesk-Eesti innovatsioonikeskuse rajamine“ kogumaksumus on 3 375 000 eurot, millest Järva valla kaetav omafinantseeringu suurus on perioodil 2024-2026. a 168 750 eurot (sellest 78 750 eurot aastal 2024, 78 750 eurot aastal 2025 ja 11 250 eurot aastal 2026);
2. Projekti „Kesk-Eesti ettevõtlusinkubaator“ kogumaksumus on 2 434 227 eurot, millest Järva valla kaetav omafinantseeringu suurus on perioodil 2024-2026. a 40 570 eurot (sellest 13 523 eurot aastal 2024, 13 523 eurot aastal 2025 ja 13 523 eurot aastal 2026);
3. Projekti „Kesk-Eesti DMO turismiettevõtete koostöövõrgustiku arendamine ja konkurentsivõime kasvatamine läbi ühiste turundustegevuste Eestis, Lätis ja Soomes“ kogumaksumus on 1 000 000 eurot, millest Järva valla kaetav omafinantseeringu suurus on perioodil 2024-2026. a 16 666 eurot (sellest 6 333 eurot aastal 2024, 6 333 eurot aastal 2025 ja 4 000 eurot aastal 2026).

Tabel 18. Investeeringustegevus

	2022 täitmine	2023 eeldatav täitmine	2024 eelarve	2025 eelarve	2026 eelarve	2027 eelarve
Investeeringustegevus kokku	-898 292	-1 788 250	-697 576	-637 576	-667 576	-657 576
Põhivara müük (+)	492 985	600 000	50 000	50 000	10 000	10 000
Põhivara soetus (-)	-2 941 984	-3 241 290	-350 000	-300 000	-300 000	-300 000
sh projektide omaosalus	-1 142 538	-2 311 909	-350 000	-300 000	-300 000	-300 000
Põhivara soetuseks saadav sihtfinantseerimine (+)	1 799 446	1 296 122	65 000	65 000	65 000	65 000
Põhivara soetuseks antav sihtfinantseerimine (-)	-139 789	-179 217	-180 000	-180 000	-180 000	-180 000

Osaluste ning muude aktsiate ja osade soetus (-)	-24 576	-24 576	-24 576	-24 576	-24 576	-24 576
Finantstulud (+)	1 178	1 900	2 000	2 000	2 000	2 000
Finantskulud (-)	-85 551	-241 188	-260 000	-250 000	-240 000	-230 000

2022. aasta juunikuus tõusis euribor ligi seitsmeaastase miinusoleku järel esimest korda nulli, täpsemalt 0,0009 protsendini. Euribori pikka aega (2015–2022) kestnud negatiivne tase tähendas aga seda, et laenu olid odavad. Alates eelmise aasta teisest poolest hakkas euribor tõusma ning praegusel hetkel on euribor juba 4% juures. See tähendab aga seda, et meie finantskulud on oluliselt suurenenud.

3.4. Finantseerimistegevus

Tabel 19. Finantseerimistegevus

	2022 täitmine	2023 eeldatav täitmine	2024 eelarve	2025 eelarve	2026 eelarve	2027 eelarve
Finantseerimistegevus	124 602	795 092	-620 024	-1 026 741	-1 202 818	-1 235 268
Kohustiste võtmine (+)	1 428 245	2 000 000	449 576	0	0	0
Kohustiste tasumine (-)	-1 303 643	-1 204 908	-1 069 600	-1 026 741	-1 202 818	-1 235 268

Järva vald on alati püsinud lubatud netovõlakoormuse piirides. Hetkel ei ole planeeritud kohustuste võtmist alates 2025. aastast, kuid nendel aastatel ei ole hetkel planeeritud ka suuremaid investeeringuid.

2022. aastal tehti laenu refinantseerimine ning saavutati väga hea protsendiga uus laen.

Kohustiste tasumisel on arvestatud, et 2025. ja 2027. aastal tehakse pankadega laenulepingute pikendused (nendel aastatel on lõppmaksed kahel laenul, millel on vaja tähtaegasid pikendada).

Nagu tabelist näha, siis vald püsib lubatud protsendi piirides, kuid tagasimaksed üle miljoni euro muutuvad vallale koormavaks.

Tabel 20. Netovõlakoormus

	2022 täitmine	2023 eeldatav täitmine	2024 eelarve	2025 eelarve	2026 eelarve	2027 eelarve
Võlakohustised kokku aasta lõpu seisuga	8 322 330	9 117 422	8 497 398	7 470 657	6 267 839	5 032 571
Netovõlakoormus (eurodes)	7 782 423	8 878 057	8 469 963	7 454 180	6 193 798	4 973 417
Netovõlakoormus (%)	45,2	47,2	43,5	37,2	30,4	24,3
Netovõlakoormuse ülemmäär (eurodes)	13 784 637	15 062 070	15 570 837	15 030 927	15 423 659	13 309 292
Netovõlakoormuse individuaalne ülemmäär (%)	80,00	80,00	80,00	75,00	75,58	65,00
Vaba netovõlakoormus (eurodes)	6 002 214	6 184 013	7 100 874	7 576 747	9 229 861	8 335 875

Kuni aastani 2024 kehtib netovõlakooormuse individuaalmäär 80%, alates 2025. aastast hakkab see 5% võrra langema ning aastal 2028 saavutab uuesti 60%.

Hetkel ei ole aastateks 2025–2027 kajastatud investeeringuid, sellepärast ei ole planeeritud laenu võtmist.

3.5. Likviidsete varade muutus

Tabel 21. Likviidsed vahendid

	2022 täitmine	2023 eeldatav täitmine	2024 eelarve	2025 eelarve	2026 eelarve	2027 eelarve
Likviidsete varade muutus (+ suurenemine, - vähenemine)	-160 770	-300 542	-211 930	-10 957	57 563	-14 887
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	539 907	239 365	27 435	16 477	74 041	59 154

Likviidsed varad näitavad, kui palju aasta lõpu seisuga pangakontodel (kassas) raha oli ning muutus näitab seda, kui palju sellest käibesse suunatakse.

4. INFO EELARVESTRATEEGIA PERIOODIKS KAVANDATAVATE KOHALIKE MAKSUDE JA MAAMAKSU MUUDATUSTEST

Maks on seadusega või seaduse alusel valla- või linnavolikogu määrusega riigi või kohaliku omavalitsuse avalik-õiguslike ülesannete täitmiseks või selleks vajaliku tulu saamiseks maksumaksjale pandud ühekordne või perioodiline rahaline kohustis, mis kuulub täitmisele seaduse või määrusega ettenähtud korras, suuruses ja tähtaegadel ning millel puudub otsene vastutasu maksumaksja jaoks.

Maksud jagunevad riiklikeks ja kohalikeks maksudeks. Riiklikud maksud on FIT ja maamaks.

Järgmisel aastal muutuvad nii FIT kui ka maamaks olulisel määral.

Füüsilise isiku tulumaksul muutub kohalikele omavalitsustele ülekantav %. Kui palju muutub, seda hetkel veel teada ei ole.

Maamaks on maa maksustamishinnast lähtuv maks.

Maa-amet korraldas maade korralise hindamise 2022. a sügisel (edaspidi igal neljandal aastal) ning hindamise tulemused hakkavad kehtima alates 2024. a algusest. Maade hindamise tulemusel määratakse maa maksustamishind, mis on aluseks maamaksu määramisel.

Maade maksustamishinnad tõusid Järva vallas võrreldes 2001. a keskmiselt **10,9 korda** (Eestis keskmiselt 8,2 korda).

Hetkel on Järva vallas kehtestatud maksimaalsed maamaksumäärad: 2,5 protsenti maa maksustamishinnast aastas, v.a põllumajandussaaduste tootmiseks kasutusel oleva haritav maa ja looduslik rohumaa, mille maksumäär on 2,0 protsenti maa maksustamishinnast aastas.

Tulenevalt maamaksuseaduse (MaaMS) § 5 lõikest 1 kehtestab volikogu hiljemalt maksustamisaastale eelneva aasta 1. juulil igale järgmisele maa sihtotstarbegrupile maksumäära:

- 1) elamumaale ja maatulundusmaa õuemaale kõlvikule 0,1–0,5 protsenti maa maksustamishinnast aastas;
- 2) käesoleva lõike punktis 1 nimetatata maatulundusmaale 0,1–0,5 protsenti maa maksustamishinnast aastas;
- 3) käesoleva lõike punktides 1 ja 2 nimetatata sihtotstarbega maale 0,1–1,0 protsenti maa maksustamishinnast aastas.

MaaMS §-ga 8¹, mis jõustub 1. jaanuar 2024, maamaksu tõusu piirmääraga piiratakse maade väärtuse tõusust tulenevat maamaksu liiga järsku tõusu. Maamaks ei saa tõusta varasema aastaga võrreldes rohkem kui 10 protsenti, v.a juhul, kui muutuvad maa pindala või sihtotstarve või kui 10% jääb alla 5 euro. Viimasel juhul tõuseb summa 5 euro kaupa (nt 2023 maamaks 30 eurot, millest 10% on 3 eurot, siis 2024 maamaks tuleb 35 eurot). Pärast piirmäära arvutamist arvatakse maha maksuvabastused ja soodustused.

Kehtiva seaduse alusel jääb 2024. aastal kehtima koduomaniku soodustus, mis laieneb ka liitsihtotstarbega maadele, kus üks sihtotstarvetest on elamumaa. Kui sihtotstarbeks on maatulundusmaa, siis koduomaniku soodustus kehtib ainult õuemaale kõlvikule. Kodualuse maa maksusoodustuste tingimused ja erisused on sätestatud MaaMS §-s 11.

Kehtestatavaid maamaksumäärasid kohaldatakse maamaksu arvutamisel alates 1. jaanuarist 2024.

Kohalikud maksud vastavalt kohalike maksude seadusele on:

- ✓ Reklaamimaks;
- ✓ Teede ja tänavate sulgemise maks;
- ✓ Mootorsõidukimaks;
- ✓ Loomapidamismaks;
- ✓ Lõbustusmaks;
- ✓ Parkimistasu.

Järva vald on kehtestanud oma territooriumil reklaamimaksu. Eelarvestrateegia perioodil ei ole kavas uusi kohalikke makse kehtestada.

5. ÜLEVAADE KOV ÜKSUSEST JA ARVESTUSÜKSUSTEST

Konsolideeriv üksus on Järva vald, kuhu kuulub Järva Vallavalitsus kui ametiasutus ning hallatavad asutused. Sõltuvad üksused 2021. aastal olid Eesti Piimandusmuuseum SA ning A.H. Tammsaare Muuseum Vargamäel SA.

Arvestusüksuse eelarvestrateegia koostamisel on arvestatud nende üksuste finantsnäitajatega.

Konsolideerimisgruppi kuuluvad veel Järva Haldus AS ja Valgehobusemäe Suusa- ja puhkekeskus SA, kuid neid siin ei kajastata.

Eesti Piimandusmuuseum SA

SA Eesti Piimandusmuuseum alustas tegevust 1. jaanuaril aastal 2018. Riigireformi eesmärkidest lähtuvalt otsustati Maaeluministeeriumi haldusalasse kuuluvatest muuseumitest

luua sihtasutused. Sihtasutuse eelkäija oli Maaeluministeeriumi haldusalasse kuuluv riigimuseum Eesti Piimandusmuuseum, asutatud 14. juulil aastal 1976. Sihtasutusena täidab Eesti Piimandusmuuseum täpselt samu eesmärke ja ülesandeid ja jätkab sama töökorralduse ning töötajaskonnaga. Tegevuse eesmärkidesse on lisandunud Imavere piirkonna ajaloo talletamine ja eksponeerimine.

Sihtasutus asutati Imavere Vallavolikogu otsusega 15. septembril 2017. Imavere valla õigusjärglane on Järva vald. Sihtasutuse moodustasid Imavere vald, SA Eesti Põllumajandus-Kaubanduskoda ning OÜ Estonia Farmid. Sihtasutus on eraldiseisev juriidiline isik, oma põhikirja, arveldusarve ning eelarvega.

Eesti Piimandusmuuseum on sihtasutus, mis oma põhiülesannete kohaselt:

- kogub, uurib, säilitab ja eksponeerib Eesti piimanduse ajalugu kajastavaid kultuuriväärtusega asju ning vahendab neid üldsusele teaduslikel, hariduslikel ja meelelahutuslikel eesmärkidel;
- kogub, uurib, säilitab ja eksponeerib Imavere piirkonna ajalugu kajastavaid kultuuriväärtusega asju ning vahendab neid üldsusele teaduslikel, hariduslikel ja meelelahutuslikel eesmärkidel;
- propageerib kodumaise piima ja piimatoodete tarbimist riigi elanikkonna seas.

Muuseum lähtub oma igapäeva tegevustes EHE kvaliteedimärgi põhimõtetest. EHE (Ehtne ja Huvitav Eesti) on ökoturismi kvaliteedimärgis, millega tunnustatakse ja turundatakse loodussõbralikke ning keskkonnasäästlikke maapiirkonnas pakutavaid turismitooteid ja –teenuseid.

SA eesmärgid järgnevatiks aastateks:

Eesmärk 1: Muuseum on Eesti piimandusajaloo uurija, talletaja ja mõtestaja.

Eesmärk 2: Muuseum on Eesti piimandusvaldkonna hariduskeskus ja kodumaisete piimatoodete populariseerija elanikkonna seas.

Eesmärk 3: Muuseum on atraktiivne külastuskeskus ning piirkondliku arengu toetaja.

Eesmärk 4: Muuseum on ettevõtlik, rohelise mõtteviisi ja kaasaegse töökeskkonnaga organisatsioon

Tabel 22. SA Eesti Piimandusmuuseum

	2022 täitmine	2023 eeldatav täitmine	2024 eelarve	2025 eelarve	2026 eelarve	2027 eelarve
Eesti Piimandusmuuseum SA						
Põhitegevuse tulud kokku (+)	242 331	228 143	230 000	232 000	234 000	236 000
sh saadud tulud kohalikult omavalitsuselt	15 000	18 871	20 000	20 000	20 000	20 000
Põhitegevuse kulud kokku (+)	244 370	225 000	228 500	230 000	232 000	234 000
Põhitegevustulem	-2 039	3 143	1 500	2 000	2 000	2 000
Investeermistegevus kokku (+/-)	-9 981	-11 762				
Eelarve tulem	-12 020	-8 619	1 500	2 000	2 000	2 000
Finantseerimistegevus (-/+)	6 248					

Likviidsete varade muutus (+ suurenemine, - vähenemine)	-5 772	-8 619	1 500	2 000	2 000	2 000
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks			1 500	3 500	5 500	7 500
Võlakohustused kokku aasta lõpu seisuga	0	0	0	0	0	0
Netovõlakoormus (eurodes)	0	0	0	0	0	0
Netovõlakoormus (%)	0	0	0	0	0	0

SA A.H. Tammsaare Muuseum Vargamäel

Sihtasutus A.H. Tammsaare Muuseum Vargamäel on asutatud Eesti Vabariigi ja Albu valla poolt 04.12.2002. Asutamisel teostas riigipoolseid asutajaõigusi Järva Maavalitsus. 01.01.2010 jõustunud riigivaraseaduse alusel muutus riigipoolsete asutajaõiguste teostajaks Siseministeerium. Regionaalministri 19.03.2010 käskkirjaga nr 41 volitati Järva Maavalitsust esindama Siseministeeriumi tähtajatult sihtasutuse asutajaõigustest ja –kohustustest tulenevate ülesannete täitmisel. 11.02.2016 määrati Kultuuriministeerium Sihtasutuse A.H. Tammsaare Muuseum Vargamäel riigipoolseks asutajaõiguste teostajaks.

Pärast 2017. aasta haldusreformi kuulub muuseum Järva valla konsolideerimisgruppi.

Sihtasutuse eesmärgiks on A.H. Tammsaare loomingulise pärandi uurimine ja tutvustamine, tingimuste loomine kultuuriväärtuste taastamiseks, hoidmiseks, kogumiseks, uurimiseks ja säilitamiseks ning üldsusele teaduslikel, hariduslikel ja meelelahutuslikel eesmärkidel nende vahendamise võimaldamine, samuti kultuuriürituste korraldamine oma majandustegevuse, investeeringute ja ettevõtluse kaasamise ning toetuste ja annetuste kaudu ning Sihtasutuse kasutuses oleva vara haldamine ja arendamine.

Tabel 22 SA A.H. Tammsaare Muuseum Vargamäel

SA A.H. Tammsaare Muuseum Vargamäel	2022 täitmine	2023 eeldatav täitmine	2024 eelarve	2025 eelarve	2026 eelarve	2027 eelarve
Põhitegevuse tulud kokku (+)	158 286	145 813	175 813	160 113	160 113	160 113
sh saadud tulud kohalikult omavalitsuselt	15 000	15 000	39 700	39 700	27 000	27 000
Põhitegevuse kulud kokku (+)	149 363	199 313	175 813	160 113	160 113	160 113
Põhitegevustulem	8 923	-53 500	0	0	0	0
Investeeringustegevus kokku (+/-)	-6 400	0	0			
Eelarve tulem	2 523	-53 500	0	0	0	0
Finantseerimistegevus (-/+)	53 500					
Likviidsete varade muutus (+ suurenemine, - vähenemine)	56 023	-53 500				
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	64 275	10 775	10 775	10 775	10 775	10 775
Võlakohustused kokku aasta lõpu seisuga						
Netovõlakoormus (eurodes)	0	0	0	0	0	0
Netovõlakoormus (%)	0	0	0	0	0	0

6. ARVESTUSÜKSUSE PÕHITEGEVUSE TULEM

Tabel 23. Põhitegevuse tulem

	2022 täitmine	2023 eeldatav täitmine	2024 eelarve	2025 eelarve	2026 eelarve	2027 eelarve
Järva vald						
Põhitegevuse tulud kokku	17 601 413	19 167 673	19 809 659	20 373 649	20 752 947	20 824 947
Põhitegevuse kulud kokku	17 196 791	18 525 415	18 702 489	18 718 289	18 822 989	18 944 989
Põhitegevustulem	404 622	642 258	1 107 170	1 655 360	1 929 957	1 879 957

Põhitegevuse tulem peaks ära katma laenu tagasimaksed ning kui võimalik, siis ka investeringud. Aastatel 2022 – 2023 on põhitegevuse tulem alla ühe miljoni, seega ei kata valla laenusid ära. Seega puudub vallal ka investeerimisvõimekus oma vahenditest. Selleks, et meie põhitegevuse tulem oleks oluliselt suurem, tuleb väga hoolikalt üle vaadata kõik meie omatulud ning samuti põhitegevuse kulud – koosseisud, hooned, toetused jne kulud.

Selleks, et meil jääks vahendeid ka investeringuteks, on vaja üle vaadata meie asutuste koosseisud, arvestada teenuste kasutajate arvu muutustega ning suhtuda säästlikult nii raha, vahendite kui tööaja kasutamisse.

7. ARVESTUSÜKSUSE VÕLAKOOREM

Tabel 24. Netovõlakoormuse näitajad

	2022 täitmine	2023 eeldatav täitmine	2024 eelarve	2025 eelarve	2026 eelarve	2027 eelarve
Järva vald						
Võlakohustused kokku aasta lõpu seisuga	8 322 330	9 117 422	8 497 398	7 470 657	6 267 839	5 032 571
Netovõlakoormus (eurodes)	7 718 148	8 875 901	8 466 307	7 448 524	6 186 142	4 963 761
Netovõlakoormus (%)	43,8	46,3	42,7	36,6	29,8	23,8
Netovõlakoormuse ülemmäär (eurodes)	14 081 131	15 334 138	15 847 728	15 280 237	15 439 659	13 536 215
Netovõlakoormuse ülemmäär (%)	80	80	80	75	74,4	65
Vaba netovõlakoormus (eurodes)	6 362 982	6 458 237	7 381 420	7 831 713	9 253 517	8 572 454

Tabelist on näha, et meie lubatud netovõlakoormuse ülemmäär kuni aastani 2025 on 80%. Võlakoormus on kõige suurem 2023. aastal, kui see on 46,3%. Et meie põhitegevuse tulem ei ole ülemäära suur, siis laenu juurde võtmisel satub vald keerulisse olukorda, sest siis on vaja võtta laenu selleks, et laenu tagasi maksta.

8. TUNDLIKKUSE ANALÜÜS

Valla finantsnäitajad on kooskõlas finantsdistsipliini tagamise meetmetega – KOFS vastavaid paragrahve silmas pidades.

Põhitegevuse tuleml ei ole järgmistel aastatel piisavalt suur, et tagada laenu teenindamise kulud.

Aastate jooksul on vähenenud elanikkond, laste arv ja maksumaksjate arv (kui mitte arvestada 2017. aastal ühinemist ning 2022. aastat), kuid kulude struktuur (asutuste arv ning töötajaskond) on püsinud enam-vähem samasugused. Asutusi on ühendatud, kuid see ei ole andnud kokkuhoidu, kulud on hoopis suurenenud, sest palgatõusud on olnud vajalikud.

2023. aastal on vallavolikogu võtnud vastu mitu otsust, mis puudutavad meie haridusasutusi (põhja piirkonna lasteaedade ühendamise üheks asutuseks ning kolme kooli ühendamise üheks kooliks, samuti gümnaasiumihariduse andmise lõpetamine Järva-Jaanis). Need otsused annavad mingil määral kokkuhoidu, kuid hooned jäävad meile siiski alles ning majandamiskulude osas kulud ei vähene, vähemalt mitte olulisel määral.

Käibemaksu muutus 20%-lt 22%-le toob vallale lisakulu ca 140 000 euro võrra.

Põhitegevuse tulude kasv aastas 2-3% (arvestamata toetus- ja tasandusfondi) ei taga vallale vajalikke ressursse.

Valla netovõlakkoormus on eelarvestrateegia perioodil algselt üle 60%, mis on vallale koormav, kuid samas tuleb tunnistada, et investeeringud, mida tehti, on samuti vallale väga vajalikud. Tagamata nüüdisaegseid hariduse omandamise ja sportimistingimusi ning tervishoiuteenuste osutamist, kogu valla territooriumil teede ja tänavate hooldust ja korrastamist, elanike omaalgatuse, kultuurielu ja seltsitegevuse toetamist, huvihariduse kättesaadavust ning transpordiühendusi, ei ole võimalik elanikele head elukeskkonda pakkuda, elanike arvu säilitada ning valla jätkusuutlikku arengut edendada. Seepärast on möödapääsmatu teadvustada vajadust struktuursete muudatuste järele ning teha otsused, mis annavad võimaluse optimaalsete kuludega kvaliteetsete teenuste pakkumiseks.

Tabel 25. Järva valla eelarvestrateegia (ilma üksusteta)

Järva vald	2022 täitmine	2023 eeldatav täitmine	2024 eelarve	2025 eelarve	2026 eelarve	2027 eelarve
Põhitegevuse tulud kokku	17 230 796	18 827 588	19 463 546	20 041 236	20 405 834	20 475 834
Maksutulud	8 988 937	9 618 916	10 138 546	10 586 236	10 950 834	11 020 834
sh tulumaks	8 365 240	8 992 608	9 442 238	9 819 928	10 114 526	10 114 526
sh maamaks	617 004	623 308	693 308	763 308	833 308	903 308
sh muud maksutulud	6 693	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000
Tulud kaupade ja teenuste müügist	1 413 423	1 280 309	1 400 000	1 450 000	1 450 000	1 450 000
Saadavad toetused tegevuskuludeks	6 693 200	7 733 933	7 770 000	7 850 000	7 850 000	7 850 000
sh tasandusfond	1 639 189	1 771 038	1 770 000	1 800 000	1 800 000	1 800 000
sh toetusfond	4 441 888	5 723 251	5 800 000	5 850 000	5 850 000	5 850 000
sh muud saadud toetused tegevuskuludeks	612 123	239 644	200 000	200 000	200 000	200 000
Muud tegevustulud	135 237	194 429	155 000	155 000	155 000	155 000
Põhitegevuse kulud kokku	16 833 058	18 134 973	18 357 876	18 387 876	18 477 876	18 597 876
Antavad toetused	923 203	757 459	830 000	830 000	870 000	900 000

tegevuskuludeks						
Muud tegevuskulud	15 909 855	17 377 514	17 527 876	17 557 876	17 607 876	17 697 876
sh personalikulud	9 735 384	11 051 876	11 127 876	11 157 876	11 207 876	11 297 876
sh majandamiskulud	6 136 881	6 249 486	6 300 000	6 300 000	6 300 000	6 300 000
sh muud kulud	37 591	76 151	100 000	100 000	100 000	100 000
Põhitegevuse tulem	397 738	692 615	1 105 670	1 653 360	1 927 957	1 877 957
Investeeringistegevus kokku	-898 292	-1 788 250	-697 576	-637 576	-667 576	-657 576
Põhivara müük (+)	492 985	600 000	50 000	50 000	10 000	10 000
Põhivara soetus (-)	-2 941 984	-3 241 290	-350 000	-300 000	-300 000	-300 000
sh projektide omaosalus	-1 142 538	-2 311 909	-350 000	-300 000	-300 000	-300 000
Põhivara soetuseks saadav sihtfinantseerimine (+)	1 799 446	1 296 122	65 000	65 000	65 000	65 000
Põhivara soetuseks antav sihtfinantseerimine (-)	-139 789	-179 217	-180 000	-180 000	-180 000	-180 000
Osaluste ning muude aktsiate ja osade soetus (-)	-24 576	-24 576	-24 576	-24 576	-24 576	-24 576
Finantstulud (+)	1 178	1 900	2 000	2 000	2 000	2 000
Finantskulud (-)	-85 551	-241 188	-260 000	-250 000	-240 000	-230 000
Eelarve tulem	-500 554	-1 095 634	408 094	1 015 784	1 260 381	1 220 381
Finantseerimistegevus	124 602	795 092	-620 024	-1 026 741	-1 202 818	-1 235 268
Kohustiste võtmine (+)	1 428 245	2 000 000	449 576			
Kohustiste tasumine (-)	-1 303 643	-1 204 908	-1 069 600	-1 026 741	-1 202 818	-1 235 268
Likviidsete varade muutus (+ suurenemine, - vähenemine)	-160 770	-300 542	-211 930	-10 957	57 563	-14 887
Nõuete ja kohustiste saldode muutus kokku (+ /-)	215 182	0	0	0	0	0
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	539 907	239 365	27 435	16 477	74 041	59 154
Võlakohustised kokku aasta lõpu seisuga	8 322 330	9 117 422	8 497 398	7 470 657	6 267 839	5 032 571
Netovõlakkoormus (eurodes)	7 782 423	8 878 057	8 469 963	7 454 180	6 193 798	4 973 417
Netovõlakkoormus (%)	45,2	47,2	43,5	37,2	30,4	24,3
Netovõlakkoormuse ülemmäär (eurodes)	13 784 637	15 062 070	15 570 837	15 030 927	15 423 659	13 309 292
Netovõlakkoormuse individuaalne ülemmäär (%)	80,0	80,0	80,0	75,0	75,6	65,0
Vaba netovõlakkoormus (eurodes)	6 002 214	6 184 013	7 100 874	7 576 747	9 229 861	8 335 875

Tabel 26. Järva valla eelarvestrateegia arvestusüksusele

Järva vald	2022 täitmine	2023 eeldatav	2024 eelarve	2025 eelarve	2026 eelarve	2027 eelarve
------------	---------------	---------------	--------------	--------------	--------------	--------------

		täitmine				
Põhitegevuse tulud kokku	17 601 413	19 167 673	19 809 659	20 373 649	20 752 947	20 824 947
Põhitegevuse kulud kokku	17 196 791	18 525 415	18 702 489	18 718 289	18 822 989	18 944 989
Põhitegevustulem	404 622	642 258	1 107 170	1 655 360	1 929 957	1 879 957
Investeeringustegevus kokku	-914 673	-1 800 012	-697 576	-637 576	-667 576	-657 576
Eelarve tulem	-510 051	-1 157 753	409 594	1 017 784	1 262 381	1 222 381
Finantseerimistegevus	184 350	795 092	-620 024	-1 026 741	-1 202 818	-1 235 268
Likviidsete varade muutus (+ suurenemine, - vähenemine)	-110 519	-362 661	-210 430	-8 957	59 563	-12 887
Nõuete ja kohustuste saldode muutus (+/-)	215 182	0	0	0	0	0
Likviidsete varade suunamata jääk aasta lõpuks	604 182	241 521	31 091	22 133	81 697	68 810
Võlakohustused kokku aasta lõpu seisuga	8 322 330	9 117 422	8 497 398	7 470 657	6 267 839	5 032 571
Netovõlakoormus (eurodes)	7 718 148	8 875 901	8 466 307	7 448 524	6 186 142	4 963 761
Netovõlakoormus (%)	43,8	46,3	42,7	36,6	29,8	23,8
Netovõlakoormuse ülemmäär (eurodes)	14 081 131	15 334 138	15 847 728	15 280 237	15 439 659	13 536 215
Netovõlakoormuse ülemmäär (%)	80	80	80	75	74,4	65
Vaba netovõlakoormus (eurodes)	6 362 982	6 458 237	7 381 420	7 831 713	9 253 517	8 572 454

Rait Pihelgas
Vallavolikogu esimees